

Удосконалення механізму експортної діяльності підприємств має проводитись на належному рівні за допомогою відповідних законодавчих актів. Одним з перспективних шляхів удосконалення експортної діяльності на підприємстві на майбутнє є розробка стратегій розвитку виробництва на середньо та довгострокову перспективу. Ефективна розробка даних стратегій можлива за умови застосування різних методів аналізу, наприклад, SWOT-аналізу.

Висновки. На сучасному етапі багато українських підприємств активно беруть участь у зовнішньоекономічній діяльності. Проте ефективність зовнішньоекономічної діяльності вітчизняних підприємств ще доволі низька. Дослідження ефективного розвитку зовнішньоекономічної діяльності вказує на обов'язкові умови такої діяльності:

- активна участь на зовнішніх ринках з постійним нарощуванням експортного потенціалу;

- зростання об'ємів господарської діяльності;

- постійний контроль за конкурентоспроможністю;

- контроль та удосконалення економічних зв'язків з партнерами.

Для цього особлива увага повинна приділятися вивченню питань:

- зменшення собівартості товарів і послуг, тобто зменшення суми витратних статей;

- досконале вивчення попиту на ринках;

- підвищення продуктивності праці;

- своєчасне здійснення планування господарської діяльності, враховуючи прийнятну стратегію на ринках.

Серед основних можливих заходів по удосконаленню організації ЗЕД на підприємствах можна виділити наступні: створення окремого структурного підрозділу, що відповідав би за успішність ведення ЗЕД на підприємстві, маркетингові дослідження нових ринків за умови виходу на них, вибір партнерів для ведення зовнішньоекономічної діяльності шляхом збору необхідної інформації про них, проведення SWOT-аналізу для розробки стратегії розвитку підприємства та удосконалення механізму зовнішньоекономічної діяльності підприємства на основі відповідних законодавчих актів.

Втілення в життя вище запропонованих заходів, без сумніву значно покращить якість роботи підприємства у сфері зовнішньоекономічної діяльності.

ФІНАНСОВИЙ ПОТЕНЦІАЛ ПІДПРИЄМСТВА В КОНТЕКСТІ СТАЛОГО РОЗВИТКУ

Костевич Н.О. к.е.н., доцент,

Костевич О.Д., аспірант, КНУТД, м.Київ, Україна

Сталий розвиток в умовах глобалізації є стратегічним напрямом прогресу суспільства. Підвищення конкурентоспроможності, зміцнення позицій на міжнародних ринках, наближення якості життя до рівня економічно-розвинених країн може забезпечити перехід промисловості України на модель сталого розвитку. Реалізація концепції даної моделі ґрунтується на економічних, соціальних, природних, екологічних передумовах. Перехід передбачає такі етапи: збалансування

виробництва й споживання; збалансування використання природно-ресурсного потенціалу; створення екологічно-чистих виробництв.

Економічний підхід до концепції сталого розвитку передбачає оптимальне використання обмежених ресурсів та матеріало-зберігаючих технологій. Сталий розвиток промислового підприємства залежить від рівня його потенціалу, стійкості та здатності адаптуватися до змін у зовнішньому середовищі. Промислове підприємство є первинною ланкою забезпечення сталого розвитку, що передбачає можливість виробництва екологічно чистої продукції на основі новітніх технологій та натуральної сировини. За останній час цикл розвитку підприємств скорочується, процес переходу від одного стану до більш якісно новий стан, забезпечує підприємству нові можливості для вирішення нових потреб ринку тобто має здатність до розвитку. Здатність до розвитку реалізується шляхом підвищення потенціалу підприємства. Потенціал можна розглядати як сукупність економічних ресурсів, навичок персоналу, виробничих можливостей, одержання максимального прибутку що забезпечує функціонування й розвиток підприємства. Зміни співвідношення існуючого потенціалу та потенціалу розвитку, змінюють фінансове становище підприємства, тобто його фінансовий потенціал. Фінансовий потенціал – це рушійна сила, необхідна для переведення ресурсів підприємства із статичного стану в динамічний, що забезпечує максимально ефективну реалізацію цілей та напрямів розвитку підприємства.

Система заходів та реалізація стратегії сталого розвитку залежать не тільки від економічного, але і від фінансового потенціалу підприємства. Підприємства які досягли або мають фінансову стійкість здатне протистояти несприятливим змінам, здійснювати діяльність, спрямовану на вирішенні соціальних питань персоналу, сприяти зростанню добробуту суспільства у цілому.

Критеріями оцінки результативності реалізації стратегії сталого розвитку на рівні підприємства можуть бути: показники структури капіталу, прибутковості, рентабельності, ділової активності, фінансової стійкості, ліквідності, ринкова стійкість тобто показники, які характеризують ефективність господарської діяльності та фінансовий стан підприємства (табл.)

Таблиця

Показники оцінки фінансового потенціалу підприємства

1.Ефективність господарської діяльності	2. Фінансового стану
1.1 Рентабельність продукції	2.1 Коефіцієнт поточної ліквідності
1.2 Прибутковість активів та власного капіталу	2.2 Частка чистого оборотного капіталу в оборотних коштах
1.3 Прибутковість оборотних активів	2.3. Частка власних коштів у пасивах

Дослідження теоретико-методологічних положень щодо оцінки фінансового потенціалу підприємства засвідчило, що на даний момент для більшості підходів характерними є відсутність інтегральних методик оцінювання фінансового потенціалу підприємства. До основних недоліків існуючих методичних розробок в зазначеній сфері можна віднести:

- оцінка фінансового потенціалу підприємства по суті зводиться до оцінки його фінансово-майнового стану, при цьому відсутня можливість оцінити інтегральний

рівень фінансового потенціалу підприємства та зробити на цій основі обґрунтовані висновки;

- по-друге, обмеженість методичної бази та практичного інструментарію оцінювання фінансового потенціалу.

Для оцінки фінансового потенціалу підприємства використовують такі методи оцінювання: фундаментальні методи фінансово-економічного аналізу; методи рейтингових оцінок фінансового потенціалу та його компонентів; методи економіко-математичного моделювання та системні підходи до оцінки, що базуються на комбінації перерахованих методів. За результатами проведених досліджень пропонується оцінювати інтегральний показник рівня фінансового потенціалу підприємства на основі двох його складових – ресурсної та управлінської.

Ресурсна складова фінансового потенціалу підприємства характеризується не лише наявністю окремих фінансових ресурсів, але і їх кількісними характеристиками – станом, структурою, співвідношенням із джерелами фінансування, інтенсивністю та ефективністю використання.

Управлінська складова фінансового потенціалу підприємства являє собою систему цілеспрямованого управління фінансовими ресурсами та цільового впливу на їх основні показники. До складу управлінської складової фінансового потенціалу відносяться діюча фінансова стратегія підприємства, існуюча на підприємстві система фінансового планування та контролю, використовуваний інструментарій фінансового менеджменту та якість загальної організації фінансового управління підприємством. Для забезпечення бажаного рівня та можливості управління фінансовим потенціалом підприємства необхідно розробити заходи по кожному окремому показнику та кожній зі складових, що потребує розробки методики їх оцінки та аналізу.

Послідовність оцінки інтегрального показника фінансового потенціалу на основні одиничних та групових показників

1. Визначення складових фінансового потенціалу підприємства.

2. Обґрунтування та кількісна оцінка одиничних показників фінансового потенціалу.

3. Визначення групового показника за ресурсною складовою потенціалу визначення групового показника за управлінською складовою потенціалу.

4. Інтегральна оцінка рівня фінансового потенціалу підприємства.

Зауважимо, що остаточна оцінка інтегрального показника фінансового потенціалу підприємства повинна здійснюватись із урахуванням впливу факторів зовнішнього середовища, що передбачає визначення коефіцієнта впливу зовнішнього середовища. Під час оцінки впливу факторів зовнішнього середовища визначаються фактори можливостей і загроз та здійснюється їх формалізація; проводиться оцінка сили та напрямку поточного впливу факторів зовнішнього середовища на фінансовий потенціал; оцінюється імовірності збереження впливу факторів зовнішнього середовища на потенціал у перспективі; визначається зважена оцінка впливу факторів зовнішнього середовища з урахуванням сценаріїв можливого розвитку подій.

В зв'язку з високою динамікою факторів зовнішнього середовища розроблені і реалізовані управлінські рішення щодо використання фінансових ресурсів в даний період не завжди можна використати в майбутньому. Також з часом змінюються і внутрішні умови функціонування підприємства, тому механізм формування фінансового потенціалу має бути динамічним и давати можливість враховувати ці зміни – зовнішнього середовища, форм організації виробництва, фінансового становища підприємства. Швидке адаптування підприємства до змін у зовнішньому

середовищі проводиться за рахунок моніторингу та системного аналізу ситуацій, що виникають.

Підвищення рівня фінансового потенціалу дозволяє підприємству зберігати стійкість, адаптуватися до нестабільного середовища, досягати бажаних результатів, обґрунтовувати управлінські рішення, розробляти нові стратегії

ЛЮДСЬКИЙ КАПІТАЛ ЯК ОБ'ЄКТ ВЛАСНОСТІ

Кравченко Т.О., аспірант, УНУС, м. Умань, Україна

Капітал – економічна категорія, суть якої в економічній теорії розглядається як вартість, що породжує додаткову вартість. Його складовою є також людський капітал, що може теж трактуватись як вартість, вкладену в знання, здібності, навички, досвід, здоров'я, мотивацію людини.

Наукові погляди на соціально-економічну роль людини останнім часом кардинально змінились. З продуктивних сил суспільства вона закономірно трансформувалась у визначальний елемент національного багатства, оскільки її капітал став рушійною силою економічного зростання. Змінився характер трудових відносин між роботодавцем і працівником. У той же час відсутнє наукове пояснення особливостей відносин власності на людський капітал.

Мета дослідження – уточнити джерела формування й особливості відносин власності на людський капітал.

Сутність економічних відносин власності на людський капітал включає відносини щодо прав володіння, користування та розпорядження. Людський капітал має певні особливості як об'єкт власності.

Особливістю людської форми капіталу є те, що право володіння належить виключно носію, який може являтися одночасно об'єктом і суб'єктом людського капіталу. Основною причиною цього є те, що він невіддільний від людини, зокрема людини духовної, людини соціальної, людини суспільної та людини економічної. Цим обумовлено той факт, що людський капітал аналогічно іншим видам капіталу не може бути об'єктом купівлі-продажу [1, с. 290].

Людський капітал функціонує лише в економічних відносинах, хоча його формування виходить за їх межі, і разом з носієм приймає участь у економічних відносинах користування і розпорядження.

Право користування людським капіталом теж значною мірою належить його носію. Проте в сучасних умовах носій на ринку праці продає працю, ціна якої залежить від розміру людського капіталу. Таким чином передає право користуватися і розпоряджатися людським капіталом. Оренда людського капіталу працівника є важливою умовою поєднання його з засобами виробництва. Як результат, підприємство отримує в користування продуктивні сили людини, а носій – необхідні засоби для відновлення і розвитку свого капіталу.

Носій може розпоряджатися своїм людським капіталом. У цивільно-правових відносинах з роботодавцем людський капітал набуває форми товару працівника. Для роботодавця – виробничого капіталу у випадку використання у власному виробництві, а також товару, коли підприємство, не розриваючи умов трудового договору, передає працівника іншому підприємству у платне строкове користування, тобто мають місце відносини субнайму працівника.